

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ШАШКО ІВАН ВОЛОДИМИРОВИЧ
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 314.15:314.74
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО-
ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

І. В. ШАШКО
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
ВОЙТЕНКО Архип Борисович
(прізвище, ім'я, по батькові)

кандидат наук з державного управління, професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **ШАШКО Іван Володимирович**
допущений до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № ____ від «____» травня 2024 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

«____» травня 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **ШАШКО Іван Володимирович** захистив
(прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

ШАШКО І. В. Державна політика розвитку публічно-приватного партнерства в умовах військового стану – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

В кваліфікаційній роботі визначено проблеми, з якими стикається публічний сектор в умовах нестабільності, що вимагає ефективного використання обмежених ресурсів для забезпечення національної безпеки, відновлення інфраструктури та підтримки економічної стабільності. Одним із стратегічних інструментів, що може сприяти вирішенню цих проблем, є публічно-приватне партнерство (ППП). В роботі проаналізовано державну політику розвитку PPP в умовах військового стану, розкриттю її ключові аспекти, виклики та перспективи. Зроблено акценти на законодавчу базу, яка регулює відносини між державою та приватними партнерами, розкрито досвід успішної реалізації PPP у різних країнах світу, які стикалися з подібними викликами.

Ключові слова: державна політика, військовий стан, законодавча база, приватний сектор, партнерство, публічне управління, публічно-приватне партнерство.

SUMMARY

Shashko I. State policy of development of public-private partnership under martial law - Qualification work on the rights of the manuscript. Qualification work for a bachelor's degree in specialty 281 «Public Administration and Management» - Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The qualification work identifies the challenges faced by the public sector in an unstable environment, which requires the efficient use of limited resources to ensure national security, restore infrastructure and maintain economic stability.

Public-private partnerships (PPPs) are one of the strategic tools that can help solve these problems. The article analyzes the state policy of PPP development under martial law, revealing its key aspects, challenges and prospects. Emphasis is placed on the legislative framework governing relations between the State and private partners, and the experience of successful PPP implementation in different countries of the world that have faced similar challenges is revealed.

Keywords: public policy, martial law, legal framework, private sector, partnership, public administration, public-private partnership.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	8
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ РОЗВИТКУ ППІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	16
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2	24
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ППІ В УКРАЇНІ	26
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	34
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38
ДОДАТКИ	42

ВСТУП

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. У сучасних умовах військового стану, коли державний бюджет зазнає значного навантаження, публічно-приватне партнерство стає дедалі важливішим інструментом для реалізації державних програм та проєктів. Державна політика розвитку ППП набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє залучати приватний капітал, технології та управлінський досвід до вирішення нагальних проблем, зокрема у сферах інфраструктури, соціальних послуг чи інновацій

Питання державної політики розвитку ППП вивчали: І. В. Данилова, К. В. Петренко, О. В. Семенюк, В. В. Ковальчук, І. Б. Лініч, О. Д. Шемет, О. О. Макаренко, К. А. Мартинович, Л. П. Павлів, А. І. Кухарський, О. А. Бориславська та інші. Разом з тим, в умовах воєнного стану, виникло ряд актуальних проблем удосконалення політики держави в сфері розвитку ППП, чому присвячено дане дослідження.

Метою дослідження є на основі аналізу умов реалізації політики держави в сфері ППП, розробити пропозиції щодо її вдосконалення в умовах військового стану. Зокрема, планується розглянути нормативно-правову базу, особливості укладання та реалізації ППП угод, а також визначити шляхи подальшого вдосконалення цього процесу для забезпечення ефективного взаємовигідного співробітництва між державою та приватним сектором у період воєнного стану. Досягнення зазначеної мети потребує розв'язання наступних завдань:

- ґрунтовний аналіз теоретичних основ політики держави у сфері ППП;
- аналіз механізмів реалізації політики держави в сфері ППП;
- виявлення основних проблем та перешкод для залучення приватного сектору до реалізації інфраструктурних проєктів в умовах військового стану;
- розробка пропозицій щодо удосконалення нормативно-правової бази та підготовка практичних рекомендацій для державних органів та приватних компаній з укладання та виконання ППП угод.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації державної політики розвитку публічно-приватного партнерства.

Предметом дослідження є актуальні питання удосконалення державної політики розвитку публічно-приватного партнерства в Україні в умовах військового стану.

Методи дослідження. У процесі дослідження державної політики розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) в умовах військового стану було застосовано комплекс методів наукового пізнання. Використовувалися загальнонаукові методи, такі як аналіз, синтез, індукція та дедукція, що дозволило всебічно вивчити проблему та сформулювати обґрунтовані висновки.

Крім того, були застосовані спеціальні юридичні методи, зокрема порівняльно-правовий, за допомогою якого було проаналізовано вітчизняне та зарубіжне законодавство у сфері PPP. Метод системного аналізу дав змогу розглянути державну політику як комплексну систему взаємопов'язаних елементів. Історико-правовий метод сприяв дослідженню еволюції нормативно-правової бази PPP в Україні.

Емпіричні методи, такі як спостереження, опитування та моніторинг, допомогли зібрати фактичні дані щодо практики реалізації PPP-проектів в умовах військового стану. Завдяки цьому вдалося сформулювати обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення державної політики у цій сфері.

Практичні значення одержаних результатів. Результати дослідження мають важливе практичне значення, оскільки включають комплексний набір ретельно розроблених рекомендацій, спрямованих на посилення державної політики щодо розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) у період військового стану.

Ці рекомендації мають першочергове значення, оскільки пропонують неоціненний орієнтир державним органам влади та органам місцевого самоврядування щодо створення міцної законодавчої бази, прийняття зважених

управлінських рішень та виконання заходів, які забезпечують суттєву підтримку проектів ППП у військових умовах.

Крім того, очікується, що результати дослідження надають відчутне підвищення ефективності та прозорості процесів реалізації проектів ППП, одночасно забезпечуючи захист прав та інтересів приватних партнерів. Ймовірно, це матиме позитивний вплив на інвестиційний клімат в Україні, сприяючи створенню середовища, сприятливого для сталого зростання та розвитку. Ще, ці ідеї призначені для практичного застосування в бізнес-структурах, юридичних фірмах і консалтингових компаніях, що працюють у сфері ППП.

Також, отримані висновки та пропозиції можуть стати цінним навчальним матеріалом у вищих навчальних закладах, що спеціалізуються на державному управлінні, інвестиційній діяльності та економіці. Це включає в себе надання розширених вказівок студентам і дослідникам щодо всебічного розуміння складної динаміки ППП та їх застосування в різних контекстах.

Апробація дослідження. Основні результати та висновки кваліфікаційної роботи були представлені на міжнародних науково-практичних конференціях в Поліському національному університеті. За результатами дослідження опубліковано 2 тези.

Структура та обсяг роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Список літератури включає 45 джерела.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Формування державної політики є складним та багатограним процесом, що включає розробку, реалізацію та оцінку заходів і стратегій, спрямованих на досягнення певних суспільних цілей. Концептуальні аспекти політики держави в сфері ППП ґрунтуються на теорії державного вибору (Public Choice Theory), яка аналізує державну політику з точки зору економічних теорій та індивідуальних інтересів учасників політичного процесу, вона, вважає, що політики та державні службовці діють відповідно до власних інтересів, що впливає на прийняття рішень. Теорія державного вибору (Public Choice Theory) є одним із напрямів економічної теорії, що аналізує політичні процеси з точки зору економічних принципів та індивідуальних інтересів учасників. Ця теорія пропонує розглядати політичних діячів, бюрократів та виборців як раціональних агентів, які діють у власних інтересах, аналогічно до суб'єктів ринку в класичній економіці [34].

Основною ідеєю теорії державного вибору є раціональна поведінка, тобто, усі учасники політичного процесу (виборці, політики, бюрократи) діють раціонально, прагнучий максимізувати свою корисність. Політичні рішення приймаються в контексті інституційних рамок, які визначають можливості та обмеження для всіх учасників, політичні діячі та державні службовці часто приймають рішення, керуючись власними інтересами, що може призводити до результатів, які не завжди відповідають суспільним інтересам. Теорія розглядає проблеми, пов'язані з колективною дією, такі як «безбілетництво» та труднощі в досягненні спільних цілей через розпорошеність інтересів. Виборці впливають на політичні процеси через вибори, але часто мають обмежену інформацію та мотивацію для глибокого розуміння політичних питань, що призводить до «раціональної байдужості» [24].

Видатними представниками теорії є Джеймс Б'юкенен (James M. Buchanan), він є одним з основоположників теорії державного вибору та

лауреатом Нобелівської премії з економіки (1986), який розробив концепцію конституційної економіки, яка досліджує, як конституційні правила та інститути впливають на економічні та політичні результати. Гордон Таллок (Gordon Tullock) є співавтором Б'юкенена у багатьох дослідженнях, зокрема у книзі «The Calculus of Consent» [1].

Вчений, також розробив концепцію рентної орієнтації, що аналізує, як індивідуальні та групові інтереси впливають на політичні рішення та розподіл ресурсів в роботі «The Calculus of Consent» (у співавторстві з Джеймсом Б'юкененом), «The Rent-Seeking Society» [2], відомий своєю роботою над проблемами колективної дії та теорією групового інтересу. Він досліджував, як індивідуальні інтереси впливають на колективні дії та як групи організуються для досягнення спільних цілей.

Іншим представник цього підходу є Вільям Нісканен (William A. Niskanen), який розробив теорію бюрократії, яка аналізує поведінку державних службовців та бюрократів, їхні інтереси та мотивацію в контексті державного управління, зазначивши, що бюрократи прагнуть максимізувати свої бюджети та вплив, що часто призводить до надмірного розширення державного апарату «The logic of Collective Action», «The Rise and Decline of Nations»[3].

Теорія бюрократії, вводить аналіз поведінки бюрократів, які можуть прагнути збільшення своїх повноважень та бюджетів на шкоду ефективності державного управління. Модель раціональної байдужості призводить до того, що виборці часто мають обмежену інформацію та низьку мотивацію для участі в політичних процесах, оскільки індивідуальний вплив на результат виборів є мінімальним. Виходить теорія державного вибору надає цінні інструменти для розуміння механізмів прийняття політичних рішень та поведінки учасників політичного процесу. Вона підкреслює важливість інституційних рамок та індивідуальних інтересів у формуванні державної політики, що дозволяє краще зрозуміти та передбачити наслідки політичних рішень і реформ.

Інституціональна теорія зосереджена у формуванні та реалізації державної політики. Інституціональна теорія є одним з основних підходів у

вивченні соціальних наук, зокрема економіки, політології та соціології. Вона зосереджується на ролі інституцій – формальних і неформальних правил, норм та організацій – у формуванні поведінки індивідів та груп у суспільстві. Інституціональна теорія досліджує, як інституції впливають на соціальні та економічні результати, а також як вони виникають, функціонують і змінюються з часом.

Основні концепції інституціональної теорії є інституції визначають правила гри у суспільстві. Вони встановлюють обмеження та надають стимули для поведінки індивідів і організацій. Формальні інституції включають закони, конституції та офіційні правила, тоді як неформальні інституції охоплюють звичаї, традиції та соціальні норми. Також, вони змінюються під впливом політичних, економічних та соціальних факторів. Зміна може бути еволюційною або революційною. Та процес створення і вдосконалення інституцій для досягнення певних цілей, таких як ефективність, справедливість чи стійкість [15].

Також видатними представниками теорії є Торстейн Веблен (Thorstein Veblen), який є одним із засновників інституціональної економіки. Він критикував класичну економічну теорію за нехтування соціальними та культурними аспектами економічної поведінки, «The Theory of the Leisure Class» (1899), «The Theory of Business Enterprise» (1904) [4]. Джон Р. Коммонс (John R. Commons) значний внесок ввів у розвиток інституціональної економіки, акцентуючи увагу на ролі колективної дії, правових інституцій в економічному житті та організаційні структури, що регулюють економічні відносини. «Legal Foundations of Capitalism» (1924), «Institutional Economics» (1934) [5].

Дуглас Норт (Douglass C. North) є лауреатом Нобелівської премії з економіки (1993) за внесок у розвиток інституціональної теорії. Він досліджував, як інституції впливають на економічне зростання та розвиток та теорію інституційної зміни. «Institutions, Institutional Change, and Economic Performance» (1990), «Structure and Change in Economic History» (1981) [6].

Олівер Вільямсон (Oliver E. Williamson), він зробив значний внесок у розвиток теорії трансакційних витрат та нової інституціональної економіки, як інституції знижують витрати на здійснення економічних угод та сприяють ефективності ринків. «Markets and Hierarchies» (1975), «The Economic Institutions of Capitalism» (1985) [7].

Основні поняття та інструменти, є витрати на здійснення економічних угод, включаючи пошук інформації, ведення переговорів та контроль за виконанням контрактів. Інституції допомагають знижувати ці витрати, визначаючи права власності, що забезпечує основу для економічної діяльності та інвестицій, сприяють координації колективних дій, які необхідно для досягнення спільних цілей у суспільстві, та мають процес створення та вдосконалення інституцій з урахуванням економічних та соціальних умов.

Висновком інституціональної теорія, стягуються до важливих інструментів для розуміння ролі інституцій у формуванні економічної та соціальної поведінки, підкреслюючи значення формальних і неформальних правил у забезпеченні стабільності, ефективності та розвитку суспільства. Представники цієї теорії, такі як Торстейн Веблен, Джон Р. Коммонс, Дуглас Норт та Олівер Вільямсон, зробили значний внесок у дослідження інституцій та їх впливу на економічні результати, що допомагає краще зрозуміти механізми соціальних і економічних змін.

Теорія добробуту (або економіка добробуту) є важливим напрямом економічної теорії, що досліджує, як розподіл ресурсів і економічна діяльність впливають на добробут суспільства. Вона зосереджується на аналізі ефективності, справедливості та інших аспектів економічної політики, спрямованої на поліпшення якості життя населення.

Основні концепції теорії добробуту, є Парето-ефективність (Pareto Efficiency), це стан, за якого неможливо поліпшити добробут одного індивіда, не погіршуючи добробуту іншого. Це один з ключових критеріїв ефективності в теорії добробуту. Комплексне поняття, що включає матеріальний рівень життя, соціальні показники (здоров'я, освіта, безпека) та нематеріальні аспекти (щастя,

задоволення життям). Проводить аналіз, як економічна політика впливає на розподіл доходів та багатства серед різних груп населення і оцінку суспільного добробуту з урахуванням колективних переваг та суспільних благ.

Основні представники теорії добробуту Артур Сесіл Пігу (Arthur Cecil Pigou), він є одним із засновників сучасної теорії добробуту, де розробив концепцію зовнішніх ефектів (екстерналій) та їх впливу на суспільний добробут, ще досліджував роль держави у коригуванні ринкових невдач через оподаткування та субсидії. «The Economics of Welfare» (1920) [8].

Вільфредо Парето (Vilfredo Pareto), зробив значний внесок у розвиток економіки добробуту, запропонувавши концепцію парето-ефективності. «Manual of Political Economy» (1906) [9]. Джон Роулз (John Rawls), відіграє важливою фігурою в філософії та теорії добробуту, відомий своєю роботою над теорією справедливості. Він розробив концепцію «справедливості як чесності» та принцип «максимін» (максимізації мінімального добробуту), що став основою для оцінки економічної політики з точки зору справедливості. «A Theory of Justice» (1971) [10].

Кеннет Ерроу (Kenneth Arrow), значний внесок провів у розвиток соціального вибору та економіки добробуту. Він розробив теорему неможливості Ерроу, яка демонструє обмеження у створенні колективних рішень, що задовольняють певні умови.»Social Choice and Individual Values» (1951) [11].

Основним поняттям та інструментом, є вплив економічної діяльності на третіх осіб, що не враховується у ринкових цінах, відіграє як позитивні, так і негативні ефекти. Товари та послуги, які не можуть бути надані окремим особам без надання їх усім, такі як національна оборона, чисте повітря, громадська безпека. Теорема Ерроу про неможливість наголошує на складність агрегування індивідуальних переваг у суспільний вибір, який би відповідав певним умовам, таким як універсальність, ненав'язливість, незалежність від неприйнятних альтернатив та інше. Державні заходи, спрямовані на перерозподіл доходів та зниження нерівності [27].

Теорія добробуту надає цінні інструменти для аналізу та формування економічної політики, спрямованої на поліпшення якості життя населення, підкреслюючи важливість ефективного та справедливого розподілу ресурсів, а також роль держави у коригуванні ринкових невдач. Представники теорії добробуту, такі як Артур Сесіл Пігу, Вільфредо Парето, Джон Роулз та Кеннет Ерроу, зробили значний внесок у розуміння механізмів забезпечення суспільного добробуту та розробку економічних інструментів для його досягнення [24].

Підходи до аналізу політики був заснований на ідеї, що процес формування політики має бути логічним і послідовним, із чітким визначенням проблем, цілей, альтернатив, оцінкою варіантів і вибором найкращого рішення. Також вважається, що політика формується через поступові, невеликі зміни, а не через радикальні реформи. Відповідно до цього підходу, державні рішення є результатом серії компромісів та часткових коригувань.

Формулювання політики, визначає можливі шляхів вирішення проблеми та розробка альтернативних стратегій, а також аналіз переваг і недоліків кожної альтернативи, включаючи їхню ефективність, економічну доцільність, соціальну справедливість та політичну прийнятність. Прийняття рішень на основі аналізу альтернатив, з урахуванням короткострокових і довгострокових наслідків.

Консультації та обговорення з громадськістю, експертами, представниками бізнесу та інших зацікавлених сторін для досягнення консенсусу. Визначення конкретних кроків, необхідних для впровадження політики, включаючи ресурсне забезпечення, розподіл відповідальності та визначення строків і створення або адаптація інституційних структур для ефективного впровадження політики, навчання персоналу, моніторинг і контроль.

Оцінка та коригування, яка має постійний збір та аналіз даних про виконання політики для виявлення відхилень від плану. Вимірювання досягнутих результатів порівняно з очікуваними цілями, критеріями

ефективності та внесення змін до політики на основі отриманих результатів і зворотного зв'язку від зацікавлених сторін.

Впливові та політичні фактори визначаються на рівні підтримки з боку політичних лідерів та партій. Політики можуть ухвалювати рішення, орієнтуючись на виборчі терміни та популярність серед виборців. Економічні фактори ж по наявності бюджетних коштів та зовнішнього фінансування, які йдуть для реалізації політики, макроекономічних умов та можливості реалізації державних програм [27].

Соціальні фактори мають рівень підтримки або опору з боку громадян, громадських організацій та ступінь нагальності соціальних проблем, які політика має вирішувати. В технологічних факторах використовуються нові технології для покращення процесу формування та реалізації політики, які відіграють роль інформаційних технологій у збиранні, аналізі та поширенні даних для підтримки прийняття рішень.

Формування державної політики є складним і багатоступеневим процесом, що вимагає врахування широкого спектру теоретичних аспектів, від розуміння політичних теорій до практичного застосування адміністративних механізмів. Успішна державна політика базується на раціональному підході, інституціональних структурах, залученні зацікавлених сторін і постійному моніторингу та оцінці результатів [34].

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Даний розділ висвітлює основні підходи та методологічні засади, які лежать в основі створення ефективної державної політики. Зокрема, розглянуто ключові поняття, принципи та моделі, що використовуються в процесі розробки та реалізації державних стратегій. Державна політика розглядається як комплекс заходів, дій та рішень, що спрямовані на досягнення конкретних соціально-економічних цілей та задоволення суспільних потреб. Вона включає

процеси формування, впровадження та оцінки ефективності, основних принципів, що лежать в основі формування державної політики, які відносяться в законність, прозорість, науковість, системність, орієнтація на результат та забезпечення прав і свобод громадян. Дотримання цих принципів забезпечує ефективність та легітимність державних рішень.

У процесі формування державної політики використовуються різні методи та підходи, включаючи нормативно-правовий, системний та ситуаційний підходи. Кожен з них має свої переваги та недоліки, і вибір конкретного методу залежить від специфіки проблеми, що вирішується. Важливим аспектом є використання управлінських інструментів, таких як прогнозування, планування, моніторинг та оцінка, які дозволяють забезпечити контроль за реалізацією державної політики та досягненням її цілей. Визначення теорії державного вибору, теорію бюрократії, інституціональна теорія та теорія добробуту (або економіка добробуту).

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що теоретичні аспекти формування державної політики є комплексним та багатоаспектним процесом, що потребує системного підходу та врахування різних факторів і умов. Розуміння та застосування теоретичних концепцій дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень та сприяти досягненню стратегічних цілей держави.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ РОЗВИТКУ ППП В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Аналіз механізмів реалізації політики держави розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) в умовах військового стану включає ключові аспекти, які дозволяють забезпечити ефективне функціонування цього інструменту. Основними механізмами є законодавче регулювання, інституційна підтримка, фінансова стійкість, управління ризиками та забезпечення прозорості. Особливо важливо створити спеціалізовані інституції, відповідальні за розвиток ППП, що дозволяє забезпечити ефективну координацію та управління проектами.

Агентствами з розвитку ППП є державні органи, які здійснюють моніторинг, оцінку та супровід проектів, центри компетенцій, навчальні та аналітичні центри для підготовки фахівців у сфері ППП та розробки рекомендацій щодо покращення політики. Також, потрібно посилити фінансову підтримку проектів ППП, гарантії та субсидії, надання державних гарантій та субсидій для зменшення ризиків інвесторів [33].

В умовах військового стану державна політика розвитку ППП потребує гнучкого підходу та адаптації до нових викликів. Ефективна реалізація цієї політики може значно сприяти відновленню економіки та інфраструктури, забезпеченню національної безпеки та покращенню якості життя громадян. Реалізація вказаних механізмів дозволить підвищити ефективність взаємодії між державою та приватним сектором, створюючи стабільне підґрунтя для стійкого розвитку країни.

В Україні під час запровадження військового стану вкрай важливо враховувати конкретні наслідки для укладення та виконання договорів публічно-приватного партнерства (ППП). По-перше, слід брати до уваги підвищені ризики, що виникають через невизначеність і нестабільність, викликані конфліктом [39].

По-друге, існує потреба у ретельному розгляді та можливій зміні положень контракту, пов'язаних із розподілом ризиків. За цих обставин також потрібен більш адаптивний підхід до впровадження.

Система публічно-приватного партнерства (ППП) ефективно функціонує навіть в умовах воєнного стану завдяки наявності потужної нормативно-правової бази. Цю успішну роботу можна насамперед завдячувати усталеному Закону України «Про публічно-приватне партнерство», який був прийнятий у 2010 році. Цей закон відіграє важливу роль у визначенні основоположних принципів, різних форм, ключових залучених суб'єктів та відмінних характеристик реалізації проектів PPP всередині країни [33].

Верховна Рада України зробила значний крок у сприянні розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) в умовах воєнного стану, прийнявши низку важливих законів та підзаконних актів. Це, зокрема, прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання відносин у сфері публічно-приватного партнерства в умовах воєнного стану» [14], затвердження постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання відносин у сфері публічно-приватного партнерства в умовах воєнного стану». «Про Порядок здійснення публічно-приватного партнерства в умовах воєнного стану» [44] та затвердження Міністерством розвитку громад та територій Методичних рекомендацій щодо підготовки та реалізації проектів публічно-приватного партнерства в умовах воєнного стану, Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації проектів публічно-приватного партнерства» від 26.04.2017 № 298 [26]. Ці законодавчі та регуляторні дії спрямовані на сприяння та регулювання проектів PPP в Україні в періоді воєнного стану, прокладаючи шлях для поглибленої співпраці між публічними і приватним секторами в складних обставинах.

Нормативно-правові акти розроблено з конкретною метою впорядкування та прискорення процесів укладення договорів публічно-приватного партнерства

(ППП). Крім того, ці акти забезпечують державну підтримку таких проектів і спрямовані на точне визначення модальностей їх реалізації в контексті військового конфлікту, враховуючи потенційні виклики та міркування, унікальні для цієї ситуації [35].

Враховання додаткових актів, які є визначальними у нормативно-правовому забезпеченні розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) в умовах військового часу, є надзвичайно важливим. Ці акти, зокрема, стосуються управління державним майном, державних закупівель та оподаткування, і їх ефективне виконання є важливим. Прискорення процедур завершення та виконання угод ППП має важливе значення для забезпечення безперебійної роботи під час військових конфліктів. Крім того, вкрай необхідно встановити комплексне законодавче регулювання з одночасним посиленням державних гарантій для приватних партнерів. Ці заходи спрямовані на захист прав та майнових інтересів учасників партнерства з кінцевою метою забезпечення успішної реалізації проектів ППП у сценаріях військового часу.

Комплексний розгляд і імплементація додаткових законів і нормативних актів відіграють вирішальну роль у формуванні ландшафту розвитку публічно-приватного партнерства (ППП), особливо в періоди військових конфліктів. Ефективне управління державною власністю, державними закупівлями та оподаткуванням у рамках ППП є життєво важливим для забезпечення безперебійного та ефективного функціонування цих партнерств. Час має важливе значення для завершення та виконання угод про ДПП під час війни, тому впорядкування та прискорення цих процесів є обов'язковим. Крім того, створення міцної законодавчої бази та посилення державних гарантій для приватних партнерів є важливими заходами, спрямованими на захист прав та майнових інтересів усіх сторін, залучених до проектів ППП [19].

Ці ініціативи спрямовані на сприяння сприятливому середовищу для успішної реалізації проектів ППП у воєнних умовах, що зрештою сприяє стабільності та функціональності основних послуг та інфраструктури. Розгляд додаткових заходів, які є визначальними в нормативно-правовому забезпеченні

розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) в умовах військового часу, є надзвичайно важливим. Зокрема, ці заходи стосуються управління державним майном, державних закупівель та оподаткування. Їх ефективне впровадження має важливе значення для забезпечення успішної реалізації проектів ППП у сценаріях військового часу [25].

Прискорення процедур завершення та виконання угод ППП має важливе значення для забезпечення безперебійної роботи під час військових конфліктів. Крім того, вкрай необхідно встановити комплексне законодавче регулювання з одночасним посиленням державних гарантій для приватних партнерів. Ці заходи спрямовані на захист прав та майнових інтересів учасників партнерства, що зрештою сприяє успіху проектів ППП у військовий час [27].

Вкрай важливо продумано розглянути додаткові заходи, необхідні для створення міцної нормативно-правової бази для розвитку публічно-приватного партнерства (ППП). Зокрема, ці заходи стосуються управління державними активами, державних закупівель та оподаткування. Їх ефективне впровадження є надзвичайно важливим для забезпечення успішної реалізації проектів ППП у військових умовах. Важливо також спростити процеси завершення та виконання угод ППП, щоб сприяти безперебійній роботі під час військових конфліктів. Крім того, встановлення комплексного законодавчого регулювання та посилення державних гарантій для приватних партнерів є необхідними для захисту прав та майнових інтересів усіх учасників партнерства, що зрештою призведе до успішної реалізації проектів ППП у військовий час [32].

Враховуючи нещодавнє оголошення військового стану в Україні, вкрай важливо провести комплексний аналіз того, як цей розвиток подій може вплинути на переговори та реалізацію угод про публічно-приватне партнерство (ППП). Підвищена невизначеність, спричинена конфліктом, вимагає ретельної оцінки потенційних проблем та їх наслідків для угод. Крім того, важливо переглянути та, якщо необхідно, змінити договірні положення, пов'язані з розподілом ризиків.

Вирішення складних питань, що виникають у зв'язку з цими обставинами, потребує ретельного та детального підходу до процесу впровадження. Особливостями укладання та виконання договорів публічно-приватного партнерства (ППП) в умовах військового стану є:

1. Адаптивність, тобто правова та нормативна база має бути гнучкою та адаптуватися до виняткових обставин.
2. Наявність балансу між забезпеченням безперервності основних послуг і захистом інтересів приватного сектора.
3. Гарантії та компенсації, що мають бути включені в угоду.
4. Вирішення суперечок, тобто слід запровадити справедливі та ефективні процедури вирішення суперечок, належне врядування, таблиця 1.1.

Таблиця 1.1

Особливості укладання та виконання договорів PPP

Особливості	Приклад
Адаптивність	Коригування положень та умов договору PPP з урахуванням виняткових обставин військового стану
Баланс	Забезпечення того, щоб у той час, коли державні послуги тривають, приватний сектор не був надмірно обтяжений або ризикований
Гарантії та компенсації	Включення до контракту механізмів, які гарантують компенсацію партнеру з приватного сектора будь-яких додаткових витрат або збитків, понесених через військовий стан
Вирішення суперечок	Наявність нейтральної третьої сторони або встановлений процес для вирішення будь-яких суперечок, які виникають під час дії військового стану
Належне врядування	Підтримання прозорості в усіх угодах, забезпечення відповідальності відповідних сторін за їхні обов'язки та забезпечення участі громадськості, де це можливо

Джерело: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2005-%D0%BF#Text> [13].

У сучасних умовах розвитку громадські відносин, PPP є важливим інструментом для модернізації економіки, вирішення соціально-економічних (в тому числі інфраструктурних) проблем шляхом поєднання сил і засобів державних і приватних партнерів. Ефективність і здатність такого методу

взаємодії як ППП підтверджено досвідом різних зарубіжних країн. Однак законні і Договірне регулювання відіграє важливу роль в успішне функціонування цього інституту [28].

В Україні основним нормативно-правовим актом у сфері ППП є Закон України «Про ППП» (Закон № 2404-VI, 2010) [20]. Відповідно до положень цього права ППП означає співробітництво між державою Україна, територіальні громади в особі відповідні органи державної влади та органи місцевого самоврядування (державні партнери), та юридичні особи, крім державні та комунальні підприємства або фізичні особи – підприємців (приватних партнерів), здійснена підставі договору в установленому порядку цим Законом та іншими законодавчими актами.

Щодо регулювання відносин ППП це Закон передбачає, що концесійні договори можуть бути укладених в рамках ППП впровадження; управління майном (тільки якщо договір ППП передбачає інвестиції зобов'язання приватного партнера); суглоб діяльності; інші договори. Це положення свідчить про диспозитивність законодавця, що суперечить принципам згідно які органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у встановленому порядку Конституцією та законами України [45].

Тому є певні невідповідності щодо договірному регулювання, яке слід вирішувати на законодавчому рівні. Також спеціальний закон у сфері ППП передбачає що відносини, пов'язані з ініціюванням ППП, вибором приватного партнера, підготовкою до укладення, визначення змісту договору, укладання та виконання договорів, укладених в ППП регулюються цим законом, якщо іншим порядок ініціювання відповідної форми ППП, вибір приватного партнера, підготовка до укладення, визначення змісту в договорі, укладення та виконання такого договорів не визначено законом, що регулює відповідна форма ППП.

Тобто, за відсутності чітких вимог до договору ППП, Законодавець посилається на встановлені вимоги спеціальними законами за кожною договірною формою (включаючи положення Цивільного кодексу України

(Закон № 435-IV, 2003 р.) [16] та Господарський кодекс України (Закон № 436-IV, 2003) [17]. Отже, як вбачається з положень Законодавство про ППП, питання договірною Регулювання на досліджуваній території має декілька проблемні аспекти, які необхідно проаналізувати та вирішено. Враховуючи це, життєво важливо в цьому документі платити увагу до проблем договірних врегулювання відносин ППП, моделі в взаємодії, та особливості угод, які є найчастіше укладаються в цій сфері регулювання.

В Україні як я зазначив вище, є застосування ППП унормовується Законом «Про публічно-приватне партнерство» (від 1 липня 2010 р. № 2404-VI з останніми змінами та доповненнями від 16.10.2012 р.) [20], базові положення якого, за оцінками експертів, відповідають сучасним європейським правовим орієнтирам де визначає, що проекти ППП повинні відповідати таким основним критеріям:

- мати довготривалий характер (понад 5 років);
- передбачати передання приватному партнеру частини ризиків у процесі реалізації проектів;
- мати вищі техніко-економічні показники ефективності, ніж у разі реалізації без участі приватного партнера[42].

Водночас зазначений Закон має й певні недоліки, по-перше, не встановлено мінімальну частку участі у проекті приватного партнера (зокрема, у розвинених країнах мінімальна частка приватного фінансування складає 25 %). У зв'язку з цим навіть мінімальна частка приватного фінансування у спільному проекті дозволяє відносити його до категорії ППП, перекладаючи більшу частину відповідальності на державу.

По-друге, відсутні чітко визначені механізми практичної реалізації (визначення етапів реалізації проектів ППП, створення мотивації для іноземних інвесторів тощо).

По-третє, відповідно до ст. 7 публічно-приватне партнерство поширюється на об'єкти, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать АР Крим; тим самим унеможлиблюється реалізація

таких проектів як будівництво об'єктів приватним партнером з наступним їх передаванням державному (комунальному) партнеру.

По-четверте, залишається не визначеною роль Державного фонду регіонального розвитку у фінансуванні проектів ППП. Застосування ППП також створює потужні можливості для реалізації інфраструктурних проектів у регіонах України [20].

Враховуючи оголошення військового стану в Україні, важливо ретельно оцінити потенційний вплив цього розвитку подій на переговори та реалізацію угод про публічно-приватне партнерство (ППП). Невизначеність, пов'язана з конфліктом, потребує ретельного аналізу потенційних проблем та їх наслідків для угод. Для ефективного вирішення складних питань, що виникають у зв'язку з цими обставинами, вкрай важливо провести комплексний огляд і потенційно розглянути можливість внесення змін до договірних положень, пов'язаних із розподілом ризиків.

Ще, необхідно провести детальну оцінку потенційних наслідків для конкретних проектів ППП і розробити адаптивні стратегії та плани на випадок непередбачених обставин. При укладанні та реалізації угод ППП в умовах воєнного стану слід враховувати адаптивність, збалансованість, гарантії, компенсацію, вирішення спорів, а також принципи належного управління для забезпечення безперервності надання основних послуг та захисту інтересів приватного сектору [22].

У періоди суперечок важливо ретельно обміркувати додаткові заходи, необхідні для створення міцної нормативно-правової бази для розвитку публічно-приватного партнерства (ППП). Ці заходи стосуються, зокрема, управління державними активами, державних закупівель та оподаткування. Їх ефективне впровадження має першорядне значення для забезпечення ефективного виконання проектів ППП під час конфлікту. Також надзвичайно важливо оптимізувати процедури завершення та виконання угод ППП, щоб сприяти безперебійній роботі під час військових протистоянь.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У періоди суперечок важливо ретельно обміркувати додаткові заходи, необхідні для створення міцної нормативно-правової бази для розвитку публічно-приватного партнерства (ППП). Ці заходи стосуються, зокрема, управління державними активами, державних закупівель та оподаткування. Їх ефективне впровадження має першорядне значення для забезпечення ефективного виконання проектів PPP під час конфлікту. Також надзвичайно важливо оптимізувати процедури завершення та виконання угод PPP, щоб сприяти безперебійній роботі під час військових протистоянь.

Механізми реалізації політики держави щодо розвитку PPP в умовах військового стану повинні бути адаптовані до специфічних умов та викликів, що виникають у період кризових ситуацій. Оперативне внесення змін до законодавства, ефективна інституційна підтримка, надання фінансових стимулів, забезпечення прозорості та підзвітності, впровадження інноваційних підходів, а також розвиток людського капіталу є ключовими елементами успішної реалізації PPP проектів в цих умовах. Використання цих інструментів дозволить забезпечити стійкий розвиток інфраструктури та економіки, незважаючи на складні обставини.

Реалізація успішних PPP в кінцевому підсумку залежить від здібностей осіб, яким доручено змусити їх працювати. Наявність конкретних навичок, необхідних для підготовки, запуску та управління PPP, може стати серйозною проблемою впровадження в країнах, що розвиваються. Отримання переваг PPP передбачає ретельний і складний процес підготовки, оскільки остаточні результати можуть зайняти час для матеріалізації після підписання контракту.

Утворення спеціалізованих органів або підрозділів, що координують та підтримують реалізацію PPP в умовах військового стану, забезпечує ефективність та злагодженість дій. Підвищення рівня координації між різними державними відомствами та приватним сектором є критично важливим для забезпечення успішної реалізації PPP проектів. Надання державних гарантій та

субсидій для проектів ППП зменшує ризики для приватних інвесторів та сприяє залученню додаткових інвестицій.

Створення спеціальних інвестиційних фондів, спрямованих на підтримку інфраструктурних проектів в умовах військового стану, дозволяє акумулювати ресурси для їх реалізації та механізмів контролю, звітності та використання ресурсів для виконання зобов'язань у рамках проектів ППП. Також використання сучасних технологій та інноваційних підходів у реалізації ППП проектів сприяє підвищенню їх ефективності, стійкості, розробці та впровадження механізмів дистанційного управління проектами ППП в умовах обмеженого доступу до певних територій.

Підвищення кваліфікації державних службовців та приватних партнерів, які залучені до реалізації проектів ППП, забезпечує професійне управління та виконання зобов'язань та надає забезпечення належних умов праці та соціального захисту для фахівців, які працюють у складних умовах військового стану.

РОЗДІЛ 3.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ППП В УКРАЇНІ

Для посилення та вдосконалення державної політики щодо розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) в умовах військового стану існує кілька ключових заходів, які можуть бути запроваджені для забезпечення її ефективності. Перш за все, вкрай важливо вдосконалити законодавчу базу, що регулює PPP, це передбачає забезпечення наявності чітких і прозорих механізмів співпраці, особливо за виняткових обставин. Необхідно розробити конкретні правові норми для вирішення унікальних викликів, пов'язаних із військовим станом. Ці норми мають бути спрямовані на захист прав усіх учасників товариства [31].

Крім того, існує нагальна потреба посилити координацію та співпрацю між органами державної влади на всіх рівнях. Це буде життєво важливо для ефективної реалізації проектів PPP. Одним із шляхів досягнення цього є створення міжвідомчих комісій та координаційних рад. Ці організації можуть відігравати ключову роль у швидкому вирішенні будь-яких виникаючих проблем і забезпеченні комплексного підходу до підтримки та сприяння таким проектам. Не менше є розвиток державних стимулів і гарантій для приватних інвесторів, які готові брати участь у PPP в умовах воєнного стану. Це може включати податкові пільги, доступ до державної інфраструктури, компенсаційні механізми тощо. Така підтримка допоможе залучити більше приватного капіталу в соціально-економічний розвиток країни.

Реалізація державної політики розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) в Україні стикається з низкою проблем та перешкод, які гальмують ефективне функціонування цього інструменту. Однією з ключових проблем є відсутність чіткого та послідовного законодавчого регулювання PPP. Відсутність єдиного законодавчого акта щодо PPP, що означає, що різні аспекти PPP регулюються різними нормативно-правовими актами, що створює

невизначеність і складність у їхньому застосуванні [37].

Також, проблемою є недостатнє фінансове забезпечення проектів ППП. Більшість проектів ППП вимагають значних інвестицій, які часто не можуть бути забезпечені державним бюджетом. Це створює бар'єр для реалізації проектів ППП і зменшує їхню привабливість для приватного сектора. Важливою перешкодою є відсутність достатнього рівня досвіду і компетентності у сфері ППП у державних органах. Недостатнє розуміння механізмів ППП і відсутність спеціалізованих кадрів з досвідом у сфері ППП створює складність у розробці та впровадженні ефективних проектів ППП. Крім того, недостатня прозорість і відкритість процесів ППП може відлякувати інвесторів і зменшувати довіру до цього інструменту [36].

Отже, публічно-приватне партнерство можна розглядати як систему, котра містить комплекс економічних, соціальних, правових, політичних, організаційних, управлінських та інших взаємозв'язків, що спрямовані на ефективне використання наявних ресурсів з метою соціально-економічного розвитку України. В цьому сенсі публічно-приватне партнерство – це «інституціональний та організаційний альянс державної влади й приватного бізнесу з метою реалізації суспільно-значущих проектів у широкому спектрі сфер діяльності – від розвитку стратегічно важливих галузей економіки до надання суспільних послуг у масштабах усієї країни або окремих територій.

Різні підходи до визначення поняття публічно-приватного партнерства, це вчені, які висловлюють думку, що партнерство є однією з найбільш ефективних форм співробітництва між державою та приватним бізнесом, адже обидві сторони отримують вигоди від об'єднання фінансових ресурсів, новітніх технологій та управлінських знань з метою підвищення рівня добробуту населення[41].

Наслідком недоліків є слабкий розвиток інфраструктури, недостатнє забезпечення якісних послуг для населення та бізнесу, а також недостатнє залучення інвестицій в економіку України.

Подальші вдосконалення політики ППП в Україні також можуть

передбачати:

1. Заохочення іноземних інвестицій шляхом забезпечення стабільного та безпечного бізнес-середовища.
2. Забезпечення навчання та підвищення кваліфікації посадових осіб державного сектору, залучених до проектів ППП.
3. Впровадження надійної системи моніторингу та оцінки для відстеження ефективності проектів ППП.
4. Створення центрального сховища проектів ППП для кращого відстеження та управління.
5. Заохочення інновацій та використання технологій у виконанні проектів ППП.
6. Покращення законодавчої та нормативної бази для забезпечення адаптивності та гнучкості, особливо під час надзвичайних обставин, таких як воєнний стан.
7. Прагнення до балансу в захисті інтересів як державного, так і приватного секторів.
8. Розробка чітких положень щодо гарантій та механізмів компенсації в договорах ППП.
9. Встановлення справедливих та ефективних процедур вирішення спорів.
10. Дотримання принципів належного управління, таких як прозорість, підзвітність та участь громадськості в усіх угодах ППП [29].

Під час нашого дослідження ми провели глибокий аналіз, щоб детально вивчити тонкощі державної політики щодо розвитку публічно-приватного партнерства, зокрема в унікальному контексті воєнного стану. Ми ретельно визначили та перевірили ключові нормативно-правові акти, зокрема статuti, положення та директиви, які регулюють сферу державно-приватного партнерства в Україні. Крім того, ми заглибились у конкретні нюанси щодо ведення переговорів, розробки та реалізації відповідних угод у складних і жорстко регламентованих умовах воєнного часу [35].

Використовуючи наші всебічні та вичерпні дослідження, ми ретельно

сформулювали низку детальних, добре досліджених пропозицій, спрямованих на вдосконалення державної політики для ефективного стимулювання інвестицій та сприяння синергетичній та взаємовигідній взаємодії між державним і приватним секторами в надзвичайно складних умовах. Ефективність державної політики розвитку ППП значною мірою залежить від наявності відповідних інституційних механізмів, які забезпечують її реалізацію. В Україні, на жаль, інституційне забезпечення державної політики розвитку ППП потребує суттєвого вдосконалення. Впровадження цих заходів допоможе створити більш сприятливі умови для розвитку ППП в Україні, залучаючи як внутрішні, так і міжнародні інвестиції, та сприяючи економічному зростанню та розвитку інфраструктури [21].

Для підвищення успіху проектів потрібно розвивати партнерство з міжнародними організаціями та агентствами для використання глобального досвіду та фінансування публічно-приватного партнерства (ППП) дуже корисно співпрацювати. Використовуючи їхній великий глобальний досвід і потенційні можливості фінансування, ініціативи ППП можуть отримати розширення обміну знаннями, фінансової підтримки та покращення ефективності проекту.

Потрібно створити та підтримати надійні системи моніторингу та оцінки, що є критично важливими для успіху проектів ППП. Ці системи дозволяють комплексно оцінювати ефективність проекту, дозволяючи вчасно вносити корективи, якщо це необхідно. Постійно контролюючи та оцінюючи проектну діяльність, зацікавлені сторони можуть переконатися, що ініціативи залишаються на плані та забезпечують заплановані результати [39].

Впровадження описаної моделі стратегування передбачає об'єднання зусиль різних ланок системи публічного управління: органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства. А основними механізмами інституційних змін, покликаних сприяти цьому процесу, мають стати фінансові (передбачає налагодження надійної системи фінансування заходів, передбачених у стратегічних документах і плану її розвитку відповідних територій і громад); соціальні (включає заходи з

трансформації соціальних інститутів, передусім неформальних, задля подолання наявних інституційних дисфункцій та обмежень, які блокують розвиток держави та її регіонів); ринкові (орієнтований на підвищення ефективності використання наявних людських, природних і матеріальних ресурсів завдяки впровадженню відкритої конкуренції, демонополізації ринків і приватизація державно майна й комунальної власності, які використовуються недостатньо ефективно) [39].

Проекти ППП, мають сприяти досягненню цілей сталого розвитку, включаючи екологічні та соціальні аспекти. Вкрай важливо, щоб проекти ДПП були розроблені таким чином, щоб зробити значний і позитивний внесок. Це передбачає інтеграцію екологічних і соціальних міркувань у планування та реалізацію проекту, гарантуючи, що ініціативи підтримують тривалий позитивний вплив на громаду та навколишнє середовище. Створення та сприяння стабільного політичного середовища має важливе значення для підвищення вселення довіри інвесторів і мінімізації ризиків, пов'язаних із раптовими змінами політики. Політична стабільність створює сприятливий клімат для інвестицій приватного сектора в проекти ППП, сприяючи сприятливому середовищу для довгострокового успіху та позитивних результатів [30].

Публічно-приватне партнерство (ППП) є важливим інструментом для реалізації інфраструктурних проектів та розвитку економіки в країнах Європейського Союзу (ЄС). У Великій Британії працює Програма «Private Finance Initiative (PFI)», вона була започаткована в 1992 році з метою залучення приватних інвестицій у державні проекти, охоплювала різні сектори, включаючи охорону здоров'я, освіту, транспорт і оборону [23].

Державні установи укладали довгострокові контракти з приватними компаніями на проектування, будівництво, фінансування та експлуатацію інфраструктурних об'єктів. Приватні партнери несли фінансовий ризик та відповідальність за підтримку об'єктів, тоді як держава платила за послуги протягом тривалого періоду.

Програма сприяла швидкому розвитку інфраструктури та дозволила державі зосередитись на основних функціях, таких як надання послуг громадянам.

В Нідерландах активно використовують моделі DBFM для реалізації інфраструктурних проектів. У таких моделях приватні партнери відповідають за проектування, будівництво, фінансування та утримання об'єктів. Уряд Нідерландів запровадив централізовану структуру під назвою Rijkswaterstaat для управління проектами ППП у галузі транспортної інфраструктури. Завдяки DBFM моделям було реалізовано багато проектів, включаючи модернізацію автодоріг та будівництво мостів, що призвело до покращення транспортної інфраструктури та ефективності управління проектами [23].

Німеччина використовує A-Model для розвитку та утримання автомагістралей. У рамках цієї моделі приватні компанії отримують концесії на 30 років для розширення та утримання певних ділянок доріг. Так, приватні партнери відповідають за фінансування, будівництво та утримання доріг, а також за стягнення плати з вантажних автомобілів. Державні платежі залежать від показників якості та доступності доріг, A-Model сприяла підвищенню якості та ефективності дорожньої інфраструктури, забезпечуючи стабільне фінансування та високі стандарти обслуговування [23].

У Франції працює концесійна модель для транспортної інфраструктури, вона має багаторічний досвід використання концесійних моделей для розвитку транспортної інфраструктури, особливо для автострад та залізниць. Приватні компанії отримують концесії на будівництво та експлуатацію транспортних об'єктів на тривалий період, за що вони отримують право на збір платні за користування цими об'єктами. Завдяки концесійним моделям було створено одну з найсучасніших транспортних інфраструктур у Європі, що забезпечує високу якість обслуговування та інновації.

Іспанія використовує Програму планування та розвитку інфраструктури (PEIT), яка була запроваджена для покращення транспортної інфраструктури через залучення приватних інвестицій. Іде використання моделей ППП для

розвитку автомагістралей, залізниць та аеропортів, приватні партнери відповідали за фінансування, будівництво та експлуатацію об'єктів. Ця програма сприяла значному покращенню інфраструктури, підвищенню транспортної доступності та економічного розвитку регіонів [23].

Застосування найкращих практик державної політики розвитку ППП у країнах ЄС демонструє, що успішна реалізація таких проектів можлива завдяки чіткій законодавчій базі, ефективному управлінню ризиками, прозорості процесів та активному залученню приватних партнерів.

Канада має успішний досвід розвитку ППП, а саме створення єдиного агентства P3 Canada, яке координує ППП-проекти по всій країні, сприяло підвищенню ефективності та узгодженості дій. Уряд надає значні фінансові стимули, такі як податкові пільги та субсидії для проектів ППП, що робить їх більш привабливими для приватних інвесторів. Також має забезпечення прозорості через публічне розкриття інформації про проекти ППП та їх результати підвищує довіру громадськості та зацікавлених сторін [23].

Австралія відома своєю передовою політикою у сфері ППП, використовує Infrastructure Australia, незалежний орган, що розробляє довгострокові плани розвитку інфраструктури та оцінює проекти ППП, де має впровадження стандартних підходів до оцінки та відбору проектів ППП знижує ризики та сприяє ефективному використанню ресурсів. Розвивається заохочення конкуренції серед приватних партнерів та створення сприятливих умов для інвесторів сприяють розвитку ринку ППП [23].

Сполучені Штати Америки (США), мають багатий досвід у сфері державно-приватного партнерства (ППП), особливо в галузі інфраструктури та транспорту. Федеральний уряд та політика підтримує розвиток ППП через різні програми та ініціативи, такі як Програма кредитування TIFIA (Transportation Infrastructure Finance and Innovation Act), яка надає довгострокові кредити та гарантії для проектів ППП.

Через широке використання концесійних угод для фінансування будівництва та експлуатації платних доріг і мостів дозволяє залучити

приватний капітал та забезпечити стійке фінансування інфраструктури.

Створення Департаменту з ППП при Міністерстві транспорту США (Office of Innovative Program Delivery) забезпечує координацію та підтримку проектів ППП на федеральному та місцевому рівнях. Вимоги щодо прозорості та звітності для проектів ППП, мають публічне розкриття інформації про угоди та фінансові результати, підвищують довіру з боку громадськості та інвесторів[40].

У Китаї уряд активно підтримує публічно-приватне партнерство (ППП) шляхом виділення спеціальних фондів, програм фінансування та надання значних податкових пільг для приватних інвесторів. Ця підтримка спрямована на сприяння співпраці між державним і приватним секторами для вирішення нагальних інфраструктурних потреб.

На муніципальному рівні особлива увага приділяється реалізації ППП, що дозволяє знаходити індивідуальні рішення для місцевих інфраструктурних проблем, а також сприяє загальному розвитку регіональної економіки.

Для забезпечення успішних проектів ППП було створені спеціалізовані агентства (China Public Private Partnerships Center). Ці агенції відіграють вирішальну роль у координації та наданні підтримки на всіх етапах реалізації проекту. Таким чином вони сприяють ефективній співпраці між державними та приватними організаціями та допомагають розібратися в складнощах ініціатив ППП [18].

Уряд Індії нещодавно запустив національну програму трубопроводів інфраструктури (National Infrastructure Pipeline), яка передбачає значні інвестиції в розвиток інфраструктури через публічно-приватне партнерство (ППП). Ця ініціатива охоплює низку заходів, спрямованих на посилення участі приватного сектору та внесення зміни до законодавства з метою спрощення складних процедур, пов'язаних із досягненням домовленостей, і зниження адміністративних бар'єрів для створення більш сприятливого середовища для участі приватного сектору.

Крім того, запровадження інноваційних фінансових механізмів, таких як

інфраструктурні інвестиційні фонди на зразок (Infrastructure Investment Trusts), покликане ефективно залучати приватний капітал для фінансування проектів ППП. Очікується, що ці досягнення в законодавстві та фінансових інструментах суттєво сприятимуть зусиллям країни з розвитку інфраструктури[40].

Японія, відома країна, яка прийняла виважений і перспективний підхід до планування та реалізації проектів публічно-приватного партнерства (ППП), пропонуючи структуру, яка надає пріоритет стабільності та передбачуваності, щоб викликати довіру інвесторів. Крім того, використання інноваційних фінансових інструментів, таких як «зелені» облігації (Green Bonds), яка сприяє ефективному залученню інвестицій у стійку та екологічно чисту інфраструктуру.

Крім того, створення публічно-приватних фондів, які беруть участь у проектах ППП, демонструє прагнення до розподілу ризиків між державним і приватним секторами, тим самим сприяючи гармонійному середовищу для співпраці[18].

Ці приклади можуть служити основою для вдосконалення ППП в інших країнах, включаючи Україну, особливо в умовах військового стану, коли важливо швидко та ефективно мобілізувати ресурси для відновлення та розвитку.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

Під час комплексного дослідження ми провели глибокий аналіз, щоб дослідити тонкощі державної політики щодо розвитку публічно-приватного партнерства в умовах воєнного стану. Ми ретельно визначили та проаналізували ключові законодавчі акти, що регулюють сферу публічно-приватного партнерства в Україні.

Аналіз досвіду інших країн показує, що вдосконалення державної політики розвитку ППП можливе за рахунок впровадження комплексних

заходів, включаючи створення спеціалізованих установ, розробку стандартних контрактів, надання фінансових стимулів, забезпечення прозорості та підзвітності, а також активне залучення місцевих органів влади та громадськості, у використанні міжнародних, кращих практик, яка може значно підвищити ефективність та привабливість ППП в Україні.

Взяти з прикладу таких країн, як США та країн Азії, які ми розглядали, можна виявити, що вони демонструють важливість комплексного підходу до розвитку публічно-приватного партнерства, який включає інституційну підтримку, законодавче забезпечення, фінансові стимули та прозорість процесів цих країн, яка може сприяти вдосконаленню державної політики ППП в Україні та забезпечити успішну реалізацію інфраструктурних проєктів.

Спираючись на наші обширні дослідження, ми ретельно можемо сформулювати серію детальних пропозицій, спрямованих на вдосконалення державної політики для ефективного стимулювання інвестицій і сприяння синергетичній взаємодії між державним і приватним секторами в складних умовах.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки та рекомендації щодо вдосконалення державної політики розвитку публічно-приватного партнерства в умовах військового стану:

– в умовах військового стану нормативно-правова база для розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) зазнає значних змін, спрямованих на адаптацію до нових викликів і потреб та необхідність удосконалення нормативно-правової бази, а саме для стимулювання PPP проектів в умовах військового стану потрібно впровадити спеціальні податкові пільги, державні гарантії та інші механізми підтримки приватних інвесторів;

– потрібна активізація ролі органів влади, а саме органи державної та місцевої влади мають посилити свою координаційну та організаційну роботу, створити ефективні механізми взаємодії з бізнесом для реалізації пріоритетних інфраструктурних проектів. Посилення державної підтримки, тобто державі необхідно розширити програми фінансової, кредитної та гарантійної підтримки PPP проектів, особливо в стратегічних секторах економіки;

– активізація міжнародної співпраці дала змогу вивчення та адаптація кращих практик державної політики розвитку PPP з країн ЄС, Північної Америки та Азії дозволить підвищити ефективність вітчизняних ініціатив. Укладання та реалізація PPP угод в умовах військового стану мають свої специфічні особливості, які визначаються підвищеним рівнем ризиків та необхідністю швидкої адаптації до змінної ситуації. Адаптація процесів в умовах військового стану, де вимагають швидке укладання та реалізації PPP угод, що включає впровадження тимчасових норм та спрощених процедур.

Також хочу зазначити, що відбувається фінансова та логістична підтримка, де державна фінансова підтримка проектів, включаючи надання гарантій та страхування ризиків, є необхідною для залучення приватних інвесторів та забезпечення стійкості проектів та врахування військових ризиків та забезпечення безпеки логістичних операцій є критично важливим для

успішної реалізації проектів ППП в умовах війни.

На мою думку покращення державної політики для розвитку ППП в Україні потребує комплексного підходу, що охоплює правові, інституційні, фінансові та організаційні аспекти. Де присутнє оновлення та гармонізація нормативно-правової бази з міжнародними стандартами є необхідною для підвищення прозорості, передбачуваності та привабливості ППП проектів, а також створення спеціалізованих підрозділів ППП та нарощування спроможності державних службовців через тренінги та навчання сприятиме ефективному управлінню проектами. А коли проходить забезпечення прозорості процедур та активне залучення громадськості та приватного сектору на всіх етапах реалізації проектів ППП, вона підвищить довіру та сприятиме успішному виконанню проектів.

Управління ризиками також проводить розробку стратегій управління ризиками, включаючи гнучкі контракти та планування безперервності бізнесу, дозволить мінімізувати вплив непередбачуваних обставин та забезпечити стійкість проектів. Таким чином реалізація цих заходів сприятиме створенню сприятливого середовища для розвитку ППП в Україні, залученню інвестицій та ефективному вирішенню завдань відновлення та розвитку інфраструктури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «The Calculus of Consent» (у співавторстві з Гордоном Таллоком), «The Limits of Liberty».
2. «The Calculus of Consent» (у співавторстві з Джеймсом Б'юкененом), «The Rent-Seeking Society»
3. «The logic of Collective Action», «The Rise and Decline of Nations»
4. «The Theory of the Leisure Class» (1899), «The Theory of Business Enterprise» (1904)
5. «Legal Foundations of Capitalism» (1924), «Institutional Economics» (1934)
6. «Institutions, Institutional Change, and Economic Performance» (1990), «Structure and Change in Economic History» (1981)
7. «Markets and Hierarchies» (1975), «The Economic Institutions of Capitalism» (1985)
8. «The Economics of Welfare» (1920)
9. «Manual of Political Economy» (1906)
10. «A Theory of Justice» (1971)
11. «Social Choice and Individual Values» (1951)
12. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010р. № 2404-VI.
13. Про затвердження Загальних умов ... | від 01.08.2005 № 668 (rada.gov.ua)
14. Про концесію [Текст] // Відомості Верховної Ради України. від 29.11.2019 — 2019 р., № 48, стор. 5, стаття 325 Конституція України [Текст] // Відомості Верховної Ради України. 1996. – № 30. – Ст. 141
15. Співробітництво з метою розвитку може бути більш ефективним // Інститут міжнародних організацій і міжнародного співробітництва (ІМОМС). 12 травня 2014 року.
16. Цивільний кодекс України | від 16.01.2003 № 435-IV (rada.gov.ua)

17. Господарський кодекс України | від 16.01.2003 № 436-IV (rada.gov.ua)
18. Бейкер, Сьюзен і Катаріна Екерберг. «Роль держави в управлінні сталим розвитком: субнаціональні практики в європейських державах». Держава та довкілля: Порівняльне дослідження екологічного врядування (2014): 230-263.
19. Беатріс Лабонн. Державно-приватне партнерство в управлінні природними ресурсами. Форум природних ресурсів, 1998, том 22, випуск 2, 75-76
20. Якобчук В., Бодашевська Ю., Мосієнко О., Зіневич К., Дубовик Д. (2023) Державно-приватне партнерство як механізм залучення інвестиційного капіталу в економіку територіальних громад: Ефективна економіка.
21. Партнерство державного та приватного секторів для сприяння участі МСП у глобальних ланцюгах створення вартості 26 березня 2013 р. Женева
22. Стокер, Г. (1998). Публічно-приватне партнерство та міське управління. In: Pierre, J. (eds) Partnerships in Urban Governance. Палгрейв Макміллан, Лондон. https://doi.org/10.1007/978-1-349-14408-2_3
23. Рекомендації щодо успішного Публічно-приватного партнерства, Європейська комісія, Брюссель, 2003 р.
24. Захаріна О., Якобчук В. та Ходаківський Ю. (2020) Експлікація поняття «державно-приватне партнерство» в теорії державного управління. Наукові обрії. №3. С. 26-33.
25. Зелена книга про публічно-приватне партнерство та законодавство Співтовариства в державних закупівлях і концесіях, СОМ (2004) 327, Брюссель 2004
26. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації проектів публічно-приватного партнерства» від 26.04.2017 № 298.

27. Данилова І.В. Особливості реалізації проектів публічно-приватного партнерства в умовах воєнного стану. Вісник національного університету цивільного захисту України. 2022. Вип. 1. С. 18-25.
28. Методичні рекомендації з питань публічно-приватного партнерства (<https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=0b0b6bf5-16b7-4d4e-b96f-3d7d46d13e84&tag=PublichnoPrivatnePartnerstvo>), (<https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=0b0b6bf5-16b7-4d4e-b96f-3d7d46d13e84&tag=PublichnoPrivatnePartnerstvo>) затверджені Міністерством економічного розвитку і торгівлі України.
29. Аджубей Л. В., Адаменко І. О., Петренко О. В. Державно-приватне партнерство: навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2019. – 328 с.
30. Богачевська Л. Д. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми та перспективи розвитку // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2021. – № 1. – С. 34-45.
31. Вахненко Т. П. Особливості реалізації проектів державно-приватного партнерства в умовах кризових ситуацій // Економіка та держава. – 2020. – № 5. – С. 45-52.
32. Гончарук О. В. Інституційні аспекти розвитку державно-приватного партнерства в Україні // Інвестиції: практика та досвід. – 2021. – № 8. – С. 14-19.
33. Гусак Н. М. Фінансові механізми підтримки державно-приватного партнерства в умовах військової економіки // Фінанси України. – 2022. – № 2. – С. 89-98.
34. Димитров В. І. Принципи та методи формування державної політики в умовах соціально-економічних трансформацій // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2021. – № 32. – С. 57–63.
35. Корнієнко А. М. Розвиток правової бази державно-приватного партнерства в Україні: порівняльний аналіз // Право та інновації. – 2020. – № 4. – С. 75–82.

36. Мельничук Ю. І. Управління проектами державно-приватного партнерства: теоретичні та практичні аспекти // Менеджмент і підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2021. – № 12. – С. 103–111.
37. Нагорний Д. В. Виклики та перспективи розвитку державно-приватного партнерства в Україні в умовах війни // Вісник економічної науки України. – 2022. – № 1. – С. 22–29.
38. Паталаха В. П., Титаренко С. В. Державно-приватне партнерство як механізм відновлення економіки в умовах військових конфліктів // Економічний простір. – 2022. – № 4. – С. 65–72.
39. Борщевський В.В., Василиця О.Б., Матвеев Є. Е. Трансформація державної політики в Україні в умовах військового стану: теоретичний аспект // – С. 33–34.
40. Синенко В. М., Білан О. С. Прозорість та управління в проектах державно-приватного партнерства // Журнал європейської економіки. – 2020. – № 6. – С. 33–40.
41. Ковтун Г. І., Линник С.О. Стратегічні аспекти розвитку державно-приватного партнерства в Україні // Стратегічне управління підприємствами. – 2019. – С. 66–67.
42. Юридична енциклопедія / За ред. Ю. С. Шемшученка. – К.: Українська енциклопедія, 1998. – 672 с.
43. Про внесення змін до деяких ... | від 12.05.2022 № 2247-IX (rada.gov.ua)
44. Конституція України | від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (rada.gov.ua)